

ПОСТАНОВА

КАБІНЕТУ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

від 8 вересня 1997 р. № 998

Про затвердження Комплексних заходів щодо всебічного розвитку і функціонування української мови

Кабінет Міністрів України **ПОСТАНОВЛЯЄ:**

1. Затвердити Комплексні заходи щодо всебічного розвитку і функціонування української мови (додаються).

2. Центральним і місцевим органам виконавчої влади забезпечити здійснення Комплексних заходів щодо всебічного розвитку і функціонування української мови.

3. Створити при Кабінеті Міністрів України Науково-експертну раду з питань контролю за дотриманням норм української мови.

Установити, що зазначену Раду очолює Віце-прем'єр-міністр України з питань гуманітарної політики.

Віце-прем'єр-міністру України Смолю В. А. затвердити персональний склад цієї Ради.

4. Покласти на Державний комітет у справах національностей та міграції здійснення організаційно-координаційної роботи, пов'язаної з виконанням Комплексних заходів щодо всебічного розвитку і функціонування української мови.

5. Міністерству фінансів під час формування проектів державних бюджетів передбачати, виходячи із соціально-економічних і фінансових можливостей держави, кошти на виконання Комплексних заходів щодо всебічного розвитку і функціонування української мови.

6. Контроль за виконанням цієї постанови покласти на Віце-прем'єр-міністра України Смоля В. А.

Прем'єр-міністр України В. ПУСТОВОЙТЕНКО

Затверджено
постановою Кабінету Міністрів України
від 8 вересня 1997 р.
№ 998

Комплексні заходи щодо всебічного розвитку і функціонування української мови

Розділ I.

МЕТА. ОБҐРУНТУВАННЯ. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ.

Необхідність розроблення цих Комплексних заходів зумовлена як великим значенням мовно-культурних процесів у сучасному світі, де мовна політика регулюється державними і законодавчими актами (Франція, Бельгія, Росія тощо), так і зокрема тією історичною обставиною, що український народ протягом століть не мав змоги належним чином розвивати національну мову і користуватися нею у всіх сферах діяльності.

Українська держава покликана усунути й цю історичну несправедливість і забезпечити українській мові нормальні умови розвитку і функціонування.

Комплексні заходи спрямовані на реалізацію статей 10 і 11 Конституції України, створення належних умов для всебічного розвитку і функціонування української мови як державної в усіх сферах суспільного життя, використання її як основного засобу спілкування на всій території України.

Метою Комплексних заходів є:

відшкодування втрат, яких зазнала українська мова у сфері суспільного функціонування внаслідок заборон і переслідувань у минулому;

культурне відродження, збереження та оновлення духовного генофонду Українського народу;

розвиток, підтримка і захист державної мови в Україні;

утвердження української мови як основного засобу спілкування в Україні;

розширення функцій і сфери застосування української мови.

В основу Комплексних заходів покладено концептуальні засади, що впливають із сучасного стану української мови.

Нині мовна ситуація в Україні характеризується низкою негативних явищ і тенденцій. Українська мова як державна ще не дістала належного застосування в галузях права, освіти, культури, науки, інформатики, військової справи, судочинства тощо.

Суспільний і побутовий престиж української мови не адекватний її виражальним можливостям та високому рівню розвитку. Використання української мови в усіх сферах суспільного життя не відповідає частці українців у загальній чисельності населення.

Викликає занепокоєння рівень викладання української мови і літератури; випускники шкіл і навіть вищих навчальних закладів не мають необхідних знань і навичок з орфографії, пунктуації, стилістики, усної мови, ділового спілкування і письма. У навчальних закладах цент-

ральних, південних і східних областей не вживаються належні заходи для переходу на викладання державною мовою.

Не повною мірою використовується державна мова у вищих навчальних закладах, структурах Збройних Сил, інших військових формуваннях.

Більшість підручників та навчально-методичних посібників не відповідає сучасним вимогам і потребує заміни чи оновлення.

Не створено належного механізму пропаганди української мови у засобах масової інформації, сфері освіти, профспілкових та інших громадських організаціях, не скрізь роз'яснюється необхідність її вивчення та застосування, майже зникли освітні передачі українською мовою на радіо і телебаченні.

Під час підготовки Комплексних заходів враховувався позитивний досвід проведення мовної політики в Україні у попередні роки, особливо з 1991 року.

Головними важелями в реалізації Комплексних заходів мають стати конкретні заходи центральних і місцевих органів виконавчої влади, об'єднань громадян, спрямовані на створення умов, які зробили б вживання української мови суспільно необхідним.

НАПРЯМИ І ЗАВДАННЯ Українська мова як державна

1. Напрями:

аналіз стану і тенденцій розвитку української мови в контексті етномовної ситуації в різних регіонах України;

вишукування можливостей державної і недержавної фінансової та матеріальної підтримки розвитку української мови в умовах ринкової економіки;

вдосконалення системи перепідготовки спеціалістів — представників національних меншин із метою поліпшення їх знань з української мови.

2. Завдання:

визначення основних шляхів реалізації державної мовної політики, які забезпечували б створення умов для нормального функціонування української мови та розвитку її як мови державної, творче використання для цього досвіду інших країн;

вдосконалення законодавства у мовній сфері та розроблення нормативно-правових актів, які регулювали б застосування української мови у всіх галузях суспільного життя України;

комплектування фондів наукових, масових і технічних бібліотек українською літературою та спеціалізованою літературою з української мови, впорядкування діяльності архівів і збільшення кількості каналів користування різними видами інформації українською мовою;

створення системи україномовної документації для використання у господарсько-економічній діяльності суб'єктів права власності та об'єднань громадян.

Українська мова як мова української нації, основа її духовної та художньої культури, науки, освіти

1. Наукові дослідження

1. Напрями:

відродження і розвиток сучасної української мови в усіх її функціональних виявах;

дослідження української мови, мовних аспектів українознавства та народознавства;

виховання свідомого ставлення до мовних традицій, до мови як національної культурної цінності;

підвищення мовної культури всіх верств суспільства.

2. Завдання:

проведення досліджень сучасного стану, походження та історії української мови;

здійснення нормативної роботи у сфері української мови та культури мови;

проведення соціолінгвістичних та психолінгвістичних досліджень мовної поведінки різних груп населення України в усіх її регіонах;

організація і координація народознавчих та українознавчих досліджень мовної поведінки різних груп населення України в усіх її регіонах;

організація і координація народознавчих та українознавчих досліджень з проблем української мови;

розширення видання пам'яток української писемності різних історичних епох;

створення довідників, словників різного типу і призначення, навчальних посібників з української мови, їх видання масовими тиражами;

здійснення перспективного планування державних замовлень на підготовку науково-довідкових видань з української мови;

створення комплексних автоматизованих систем і банків даних з різних аспектів та напрямів україністики;

організація регулярних науково-популярних радіо- і телепередач та публікацій про українську мову в засобах масової Інформації;

здійснення підготовки кадрів дослідників української мови в системі аспірантури і докторантури.

2. Українська мова як основа духовної і художньої культури Українського народу

1. Напрями:

широка пропаганда кращих зразків української художньої літератури та українського фольклору;

підвищення загального рівня духовної культури громадян, виховання в них художнього смаку і відчуття краси українського слова.

2. Завдання:

підготовка і видання академічних зібрань творів класиків української літератури та українського фольклору;

залучення новітніх інформаційних технологій у сферу гуманітарної науки, формування банків і бази даних з вітчизняної культури, випуск компакт-дисків передусім із записами творів української класичної та сучасної літератури;

активізація вивчення української мови з використанням художньої літератури як обов'язкового компонента вітчизняної культури;

здійснення заходів, спрямованих на широке залучення різних верств населення до опанування української мови;

організація проведення фестивалів "Українська автентичність", а також комплексу пов'язаних з ними дослідницьких та масових заходів;

підготовка і реалізація видавничої програми "Українська бібліотечна серія" на засадах державного замовлення;

створення умов для популяризації української мови засобами сучасного мистецтва (театр, кіно, народна творчість).

3. Українська мова як предмет у системі повної загальної середньої, професійно-технічної, вищої і післядипломної освіти

1. Напрями:

створення сучасної наукової бази вивчення української мови;
розроблення найновіших концепцій викладання української мови.

2. Завдання:

посилення контролю та вироблення критеріїв оцінки рівня викладання та якості знань української мови в середніх, професійно-технічних і вищих навчальних закладах та системі аспірантури і докторантури;

визначення пріоритетних наукових досліджень із методики викладання української мови в навчальних закладах;

створення системи безперервної мовної освіти;

підготовка навчальних програм і підручників з української мови для учнів і студентів навчальних закладів різних типів;

визначення державних вимог щодо змісту, обсягів знань із української мови та їх засвоєння;

удосконалення системи навчання студентів та підвищення кваліфікації викладачів вищих навчальних закладів з української мови;

створення координаційного центру підготовки і перепідготовки викладачів української мови на базі провідного навчального закладу;

запровадження викладання курсу української мови на природничо-технічних факультетах університетів і у вищих технічних навчальних закладах, розроблення відповідних програм і навчальних посібників.

Українська мова в засобах масової інформації

1. Напрями:

дотримання норм сучасної української літературної мови в засобах масової інформації і регулювання стихійного процесу мовних запозичень та нововведень;

підвищення з допомогою засобів масової інформації загальної мовної культури громадян та виховання у них поваги до української мови;

широка пропаганда засобами масової інформації української мови за кордоном.

2. Завдання:

підвищення рівня знання української мови працівниками друкованих та електронних засобів масової інформації;

забезпечення працівників масової інформації словниками, навчально-методичною і науково-популярною літературою;

відновлення системи постійних теле- і радіопередач з актуальних проблем сучасного стану української мови, широке обговорення їх у засобах масової інформації;

забезпечення дотримання норм сучасної української літературної мови у засобах масової інформації, в діяльності інформаційних та рекламних агенств.

Українська мова у світі

1. Напрями:

підтримка функціонування української мови в зарубіжних країнах, особливо в тих, де є українська діаспора;

розширення сфери вивчення української мови в зарубіжних країнах.

2. Завдання:

порушення клопотання перед світовим співтовариством про надання українській мові статусу робочої мови в міжнародних організаціях (ООН, ЮНЕСКО, РЄ);

- поширення українською мовою серед громадян інших країн інформації про Україну;
- сприяння відкриттю українських центрів науки і культури за кордоном, передусім там, де є українська діаспора;
- розроблення спеціальних програм вивчення української мови для української діаспори;
- проведення спільних конференцій та семінарів з української мови і культури в зарубіжних країнах;
- проведення досліджень української мови у порівнянні з іншими мовами світу;
- здійснення заходів для посилення ролі засобів масової інформації у розширенні сфери вживання української мови за кордоном.

Фінансове забезпечення реалізації Комплексних заходів

Джерела та обсяги фінансування реалізації Комплексних заходів визначають щорічно під час формування бюджетів та визначення обсягів асигнувань відповідних органів виконавчої влади та організацій, залучених до її виконання.

Розділ II.

Вжити заходів до пропаганди і роз'яснення проекту Закону України "Про розвиток і застосування мов в Україні". Внести пропозиції щодо змін і доповнень до законодавства України та розробити нормативно-правові акти у сфері використання мов відповідно до Конституції України та законодавства України про мови.

Держкомнацміграції, Мін'юст, Міносвіти, Мінкультури, Мінфін, Міннауки, Мінінформ, Міноборони, Головдержслужба, Національна академія наук разом із Всеукраїнським товариством "Просвіта" імені Тараса Шевченка.

1997—1998 роки.

Створити загальнодержавну комп'ютерну інформаційну базу та банк даних із питань функціонування української мови як державної.

Держкомнацміграції, Мінінформ, Міносвіти, Мінкультури, Міннауки, Мін'юст, Національна академія наук.

1998—1999 роки.

Започаткувати семінари з правових питань функціонування української мови як державної в Україні.

Мін'юст, Міносвіти, Держкомнацміграції, Мінінформ, Національна академія наук разом із Всеукраїнським товариством "Просвіта" імені Тараса Шевченка.

1998 рік.

Організувати широке роз'яснення пропаганду та вивчення усіма верствами населення законодавства про мови.

Мінінформ, Держкомнацміграції, Міносвіти, Мін'юст, Мінкультури разом із Всеукраїнським товариством "Просвіта" імені Тараса Шевченка і Товариством "Знання".

Постійно.

Розробити програми тестування з української мови, в тому числі для імігрантів, які бажають отримати громадянство України.

Міносвіти, Національна академія наук, Міннауки, Держкомнацміграції, Мін'юст разом із Всеукраїнським товариством "Просвіта" імені Тараса Шевченка і Товариством "Знання".

1997—1998 роки.

Передбачити, що необхідною умовою атестації державних службовців, викладачів вищих, професійно-технічних, середніх та вихователів дошкільних закладів, працівників закладів культури, військовослужбовців є знання і користування державною мовою.

Головдержслужба, Міносвіти, Міноборони, МВС, СБУ, інші органи виконавчої влади.

1998—1999 роки.

Організувати вивчення української мови для:
державних службовців;
керівного складу військовослужбовців;
працівників засобів масової інформації, редакцій та видавництв;
підприємців та працівників сфери обслуговування;
працівників банківсько-кредитної сфери;
працівників науково-виробничих та науково-дослідних організацій;
інженерно-технічних працівників;
працівників апаратів національно-культурних товариств.

Головдержслужба, Міносвіти, Держкомнацміграції, Міноборони, Мінінформ, Національна академія наук разом із Всеукраїнським товариством "Просвіта" імені Тараса Шевченка і Товариством "Знання".

1997—2002 роки.

Внести в порядок ліцензування положення про дотримання норм української мови, а також про відповідальність за порушення їх у друкованій продукції, на радіо та телебаченні, в кіно і рекламній діяльності.

Міносвіти, Мінінформ, Мін'юст, Держкомстандарт, Національна академія наук.

Постійно.

Розробити і затвердити сучасні формуляри документів та організувати ведення діловодства українською мовою.

Міністерства, інші центральні органи виконавчої влади, Національна академія наук, Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські державні адміністрації.

1997—1998 роки.

Завершити розроблення нормативів відтворення українських топонімів іншими мовами та написання українською мовою топонімів іншомовного походження.

Національна академія наук, МВС, Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські державні адміністрації.

1998 рік.

Організувати постійно діючу (з пересувним фондом) виставку "Українська мова: історія та сучасність".

Мінкультури, Міносвіти, Мінінформ, Національна академія наук разом із Всеукраїнським товариством "Просвіта" імені Тараса Шевченка і Товариством "Знання".

1997—2002 роки.

Розробити програму проведення пріоритетних наукових досліджень із методики вивчення української мови та літератури у різних типах навчальних закладів.

Академія педагогічних наук, Міносвіти разом із Спілкою вчителів української мови і літератури, Всеукраїнським педагогічним товариством імені Г. Ващенко.

1997 рік.

Здійснити соціологічні дослідження за такими проблемними напрямками: українська мова як мова міжнародного спілкування в Україні; етнолінгвістична ситуація в Україні; динаміка етномовних процесів в Україні.

Національна академія наук, Міносвіти, Міннауки, Держкомнацміграції, разом із Всеукраїнським товариством "Просвіта" імені Тараса Шевченка.

1997—1998 роки.

Видати "Український правопис" у новій редакції.

Національна академія наук, Мінінформ.

1997—1998 роки.

Перевидати словники української мови різних типів, насамперед академічні.

Національна академія наук, Міносвіти разом із Всеукраїнським товариством "Просвіта" імені Тараса Шевченка.

1997—2002 роки.

Створити національну комп'ютерну базу даних з лексики та термінології.

Національна академія наук.

1998—2002 роки.

Видати третій том "Атласу української мови".

Національна академія наук.

1998 рік.

Здійснити видання серії "Найкращі українські книжки для дошкільнят".

Мінінформ, Міносвіти, Мінкультури разом із Всеукраїнським товариством "Просвіта" імені Тараса Шевченка.

1997—1998 роки.

Здійснити підготовку до друку багатотомного видання Національної енциклопедії України та активізувати видання галузевих енциклопедій, розпочати видання дитячих україномовних енциклопедій.

Національна академія наук, Міннауки, Міносвіти, Мінінформ, Мінкультури, Держкомнацміграції разом із Спілкою письменників.

1998—2002 роки.

Провести науково-практичну конференцію "Українська мова як державна в Україні".

Національна академія наук, Міннауки, Міносвіти, Мін'юст, Міноборони, Мінінформ, Держкомнацміграції, Головдержслужба разом із Всеукраїнським товариством "Просвіта" імені Тараса Шевченка і Товариством "Знання".

1998 рік.

Провести семінар "Українська мова та проблеми регулювання іншомовних залозичень".

Національна академія наук, Міносвіти разом із Всеукраїнським товариством "Просвіта" імені Тараса Шевченка.

1999 рік.

Провести мережу дошкільної, повної загальної середньої, поза-шкільної, професійно-технічної, вищої і післядипломної освіти у відповідність з вимогами законодавства України про мови.

Міносвіти, Мінкультури, Мін'юст, МВС, Міноборони, МОЗ, Мінсім'ямолодь, Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська і Севастопольська міські державні адміністрації.

1998—2000 роки.

Розширювати мережу навчальних закладів нового типу (ліцеїв, гімназій, колегіумів тощо) з поглибленим вивченням української мови і літератури.

Міносвіти, Мінкультури, Мін'юст, МВС, Міноборони, МОЗ, Мінсім'ямолодь, Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська і Севастопольська міські державні адміністрації.

1997—2000 роки.

Розробити і ввести в дію нові навчальні програми з української мови та літератури для різних категорій учнів та студентів навчальних закладів усіх типів відповідно до державних стандартів освіти.

Міносвіти, Академія педагогічних наук, Національна академія наук.

1998—2000 роки.

Розробити і видати навчально-методичні посібники з української мови і літератури (альтернативні підручники, методичні розробки до них), комп'ютерні програми з української мови, пам'яток культури, фонохрестоматію народного мелосу і класичної музики, навчальні кінофільми та діафільми для шкіл з навчанням українською мовою та мовами національних меншин України.

Міносвіти, Мінінформ, Мінкультури, Держкомнацміграції, Академія педагогічних наук, Національна академія наук разом із Всеукраїнським товариством "Просвіта" імені Тараса Шевченка і Товариством "Знання", Спілкою письменників, Спілкою вчителів української мови та літератури і Українською асоціацією видавців.

1999—2002 роки.

Організувати публікацію в науково-педагогічних та фахових періодичних виданнях, тижневику "Освіта України" і часопису "Слово Просвіти" матеріали під спеціальною рубрикою "Стаття 10 Конституції України".

Міносвіти.

1997 рік.

Щорічно проводити всеукраїнські наради вчителів та викладачів української мови і літератури.

Міносвіти, Держкомнацміграції разом із Всеукраїнським товариством "Просвіта" імені Тараса Шевченка.

1998—2002 роки.

Збільшити кількість і тиражі видань українською мовою художніх творів національної і світової класики, науково-популярної, довідкової літератури для різних вікових категорій населення.

Мінінформ, Міносвіти разом із Спілкою письменників, Спілкою журналістів, Всеукраїнським товариством "Просвіта" імені Тараса Шевченка, Товариством "Знання" та Українською асоціацією видавців.

1997—2002 роки.

Проводити культурно-мистецькі фестивалі, концерти, етнографічні експедиції, конкурси української пісні.

Мінкультури, Національна академія наук разом із Всеукраїнським товариством "Просвіта" імені Тараса Шевченка.

Постійно.

Проводити фестивалі української патріотичної пісні.

Мінкультури, Міноборони, Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські державні адміністрації разом із Всеукраїнським товариством "Просвіта" імені Тараса Шевченка.

Щорічно.

Створити Всеукраїнський інформаційно-культурний центр у м. Сімферополі.

Мінінформ, Мінкультури, Держкомнацміграції, Рада Міністрів Автономної Республіки Крим.

1997 рік.

Вжити заходів щодо активізації та розширення сфери діяльності українського культурно-інформаційного центру в м. Севастополі.

Мінкультури, Мінінформ, Міносвіти, Мінсім'ямолодь, Держкомнацміграції, Севастопольська міська державна адміністрація.

1998—2000 роки.

Продражити роботу, пов'язану з пошуком за межами України історичних, архівних документів, реліквій, інших цінностей національної культури та історії з метою повернення їх в Україну.

Мінкультури, Держкомнацміграції, Головархів, Національна комісія з питань повернення в Україну культурних цінностей.

Постійно.

Забезпечити державну підтримку українських театрів, зокрема в м. Києві, східних та південних областях, поповнення їх труп висококваліфікованими мистецькими кадрами.

Мінкультури, обласні, Київська і Севастопольська міські державні адміністрації.

Постійно.

Здійснювати заходи щодо підтримки національного кіно-, відео-аудіовиробництва, тиражування кращих українських фільмів, а також дублювання і озвучення українською мовою творів світового кіномистецтва.

Мінкультури, Мінінформ разом із Всеукраїнським товариством "Просвіта" імені Тараса Шевченка.

1997—2002 роки.

Заснувати п'ять щорічних стипендій для студентів та аспірантів-україністів із зарубіжних країн.

Міносвіти, Національна академія наук.

1998—2002 роки.

Здійснити заходи щодо державної підтримки українських засобів масової інформації.

Мінінформ, Мінекономіки разом із Спілкою журналістів.

1998—2002 роки.

Продовжити роботу з формування та захисту українського національного інформаційного простору.

Мінінформ, МЗС разом із Всеукраїнським товариством "Просвіта" імені Тараса Шевченка.

1998—2002 роки.

Забезпечити розширення участі України у міжнародному співробітництві у сфері книговидавництва та зв'язку.

Мінінформ, Держкомзв'язку, Міносвіти, Книжкова палата разом з Українською асоціацією книговидавців.

Постійно.

Налагодити діяльність власної служби перекладачів у Міжнародному союзі електрозв'язку та Всесвітньому поштовому союзі.

Держкомзв'язку, Мінекономіки.

1998—1999 роки.

Запровадити обов'язкове ліцензування діяльності, пов'язаної із ввезенням в Україну друкованої продукції та внести зміни до ставок візитного мита на неї.

Мінінформ, Мінфін, Державна податкова адміністрація, Державна митна служба.

1997—1998 роки.

Організувати цикли радіо- та телеуроків з вивчення української мови.

Мінінформ, Міносвіти, Національна академія наук.

Постійно.

Забезпечити дотримання норм сучасної української літературної мови у засобах масової інформації, в діяльності інформаційних та рекламних агенств.

Мінінформ, Мінкультури.

1998 рік.

Сприяти популяризації через відповідні програми і видання ЮНЕСКО, ООН, ЄС, Ради Європи, ОБСЄ досягнень української культури, науки, освіти, порушити перед світовим співтовариством питання про використання української мови як однієї з робочих мов у міжнародних організаціях.

МЗС, Мінінформ, Міносвіти, Мінкультури, Держкомнацміграції.

1997—1998 роки.

Створити на Національному телебаченні окремий канал для трансляції українських телепрограм в інші країни світу.

Мінінформ, Держкомзв'язку, МЗС, Мін'юст.

1998—1999 роки.

Створити належні технічні умови для цілодобової трансляції програм Всесвітньої служби "Радіо України".

Мінінформ, Держкомзв'язку.

1998—1999 роки.

Забезпечити технічні умови для трансляції програм українського радіо та телебачення у сусідні з Україною держави.

Мінінформ, Держкомзв'язку, МЗС.

1998—2000 роки.

Провести соціологічні дослідження з метою визначення сучасного стану функціонування української мови у місцях компактного проживання українців за кордоном.

Національна академія наук, МЗС, Держкомнацміграції, Академія педагогічних наук разом із товариством "Україна".

1998—1999 роки.

Здійснити комплекс заходів щодо відкриття українських культурно-інформаційних центрів за кордоном, передусім там, де проживають українці.

МЗС, Мінінформ, Держкомнацміграції, Мінкультури, Міносвіти разом із Товариством "Україна", Всеукраїнським товариством "Просвіта" імені Тараса Шевченка.

1998—2000 роки.

З добірки найвідоміших українських пісень про Богородицю, приурочених до свята Покрови*

ДАЙ, ГОСПОДИ БОЖЕ

Дай, Господи Боже,
Любов нам і згоду
І правду на землю
Пошли.
Дай, Боже, нам віру
В терпінні дай силу,
Щоб всі ми до тебе
Прийшли.

Апостоле Божий
Андрій Первозванний,
Молися за хрест
Той святий,
Що ти нам поставив
На Київських горах
На нашій землі дорогій.

О матінко Божа,
Царице небесна,
Покрий нас
Покровом святим,
Як сонце поблідне
І зорі погаснуть,
Суд Божий прийде
Нам усім.

Молітесь святї
І ангели Божї,
Щоб Бог дав життя
Нам святе.
Молимося, люди,
Бо горе нам буде,
Як Бог нас судити
Прийде.

О, МАТИ БОЖА, РАЙСЬКИЙ ЦВІТЕ

О, Мати Божа, райський цвіте
Тебе благають українські діти —
Не дай в неволі нам загинати, (2)
Вкраїну нашу верни нам, Мати.

Де наші предки конали в ранах,
Не дай нам, дітям, жити в кайданах.
Позволь зібрати жертв наших жниво,
Вкраїну нашу верни нам, Діво. (2)

О, Мати Божа, неба княгинє,
Хай наша пісня до Тебе лине.
В тій пісні просьба покірна-щира:
Дай нам діждатись волі і мира. (2)

* Продовження добірки див. також на стор. 44, 53, 67, 97, 106, 112, 119, 128, 140.
Про цей маловивчений пісенний жанр, тісно пов'язаний з народними святами і репертуаром лірників та кобзарів, говорить у статті В. Радзикевича у цьому номері журналу (с. 67).